

Oponentní posudek bakalářské práce

Název práce: Kresba rodiny u dětí z rodiny s rozchodovou zkušeností

Jméno autorky práce: Aneta Saksunová

Vedoucí práce: PhDr. Pavla Presslerová, Ph.D.

Předložená bakalářská práce se zabývá zajímavým tématem – dětskou kresbou, se specifiky kresby u ohrožených dětí. Autorka si klade otázku, nakolik se do dětské kresby promítá zkušenost s rozchodem rodičů. Zaměření práce lze ocenit z hlediska významu kresby pro dítě, i když se v současné době mnohdy její úloha zpochybňuje či se diskutuje, zda stávající generace dětí má ještě dostatek příležitostí pro kreslení a kreslení praktikuje. Práce však také upozorňuje na ne vždy využívané možnosti kresby v psychologické diagnostice (případně v intervencích).

Již na tomto místě zmíním, že práce se velmi dobře čte, i když na druhé straně autorka občas sklouzne až do hovorové češtiny. Upozorňuji, že např. není obvyklé, aby se v odborném textu objevovalo oslovení subjektů („paní“ učitelka – jen učitelka).

Práce má dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část se opírá zejména o českou odbornou literaturu, i když se objevují i zahraniční tituly; zdroje dostatečně pokrývají odbornou oblast. Práce s literaturou je bez vážnějších prohřešků, možná by bylo vhodnější neopírat se o sekundární zdroje (i když jich tam nebylo až tolik).

Teoretická část je postavena na dvou celcích – v prvním z nich autorka popisuje vývojové charakteristiky předškolních dětí, tedy věnuje se věkové skupině, která byla sledována v empirické části práce. Snaží se postihnout psychické funkce, které s kresbou souvisejí (myšlení, řeč, aj.). Ve druhém celku se pak zabývá rodinou, z různých pohledů (definice a znaky rodiny, demografie, proměny v rodinách, rozvody aj.), i když ne všechny popisované jevy jsou skutečně ve vztahu ke zkoumanému problému nutné (tedy záběr by nemusel být tak velký).

Ve vztahu k popisu vývoje dětské kresby autorku upozorňuji, že Vágnerová zpracovala také typologii vývoje kresby rodiny – rozlišuje vývojová stadia: nediferencované statické, diferencované statické, diferencované dynamické. Mohla by se autorka zamyslet, ve kterých etapách se její respondenti pohybují?

Empirická část práce je postavena na zkoumání kreseb předškoláků v období posledního roku před nástupem do školy. V konečném souboru, tedy po pilotáži, je zařazeno 7 dětí z rodin, kde se rozchod rodičů objevil a 7 dětí z typické populace. Autorka zadala kresebný úkol kresby rodiny a následně prováděla rozhovor nad výsledkem, s využitím postupu dle Matějčka a Strobachové, s interpretačním rámcem dle Daniela Porota. Oba postupy se vztahují k vysloveným výzkumným cílům a definovaným výzkumným otázkám. Ve stanovených kritériích autorka sledovala rozdíly mezi oběma sledovanými skupinami. Šlo o přítomnost otce/matky/dítěte, nejbližší osobu či věc, vzdálenost dítěte od otce a od matky, dokreslené osoby, předměty či zvířata, vývojové aspekty kresby a zajímavosti na obrázku. Výsledky jsou přehledně zobrazeny v tabulkách, autorka hojně interpretuje, ke stanoveným cílům a otázkám se vyslovuje v závěrečné diskusi.

Oceňuji, že si je autorka vědoma limitů práce, mezi které patří i zobecnitelnost výsledků. Výkladová schémata, která jsou ve vztahu ke stanoveným kritériím (např. ke vzdálenosti jednotlivých prvků či osob v kresbě), jsou využitelná v diagnostice, kdy si je můžeme

kontrolovat jinými diagnostickými metodami. Při čtení prvních interpretací, které se vyslovují ke zjištěným nálezům, může mít čtenář dojem, že je prováděno až velké zobecnění, někdy zcela neadekvátní – tj. popisované skutečnosti nelze jednoznačně vysoudit jen na základě kresby a rozhovoru nad obrázkem, potřebovali bychom další zjištění. Uvádím jako příklady:

- „*Co se týče vzdáleností od rodičů opačného pohlaví, tak se zde objevuje pouze jedna malá vzdálenost a tu má dívka ke svému otci. Myslím si, že v tomto případě může hrát svou roli oidipovský komplex*“ (s. 41),

- „*Největší rozdíl mezi chlapci a dívkami se vyskytoval u oblečení, což si myslím, že bylo způsobené větší mírou kreativity.*“ (s. 42)

- „*Připadá mi, že dívky mají vyspělejší kresby z důvodu rychlejšího vývoje*“ (s. 47)

Autorka však sama v diskusi upozorňuje na problematičnost přenosu nálezů k jiným dětem a na nemožnost takového zobecnění, což dává oporu pro tvrzení, že si je vědoma větší složitosti zachycených jevů.

Pro obhajobu doporučuji zaměřit se na případnou využitelnost nálezů bakalářské práce. Kdyby měla možnost autorka zopakovat studii, postupovala by stejně? Jak by se mohlo zkoumané téma rozšířit ve směru k většímu zobecnění dosažených výsledků?

Práce vyhovuje kritériím stanoveným na katedře psychologie pro bakalářskou úroveň studia psychologie, proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 29. 5. 2019

doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.